

OOSTVLAAMSCHE ZANTENMEDEDELINGEN VAN DE BOND DER OOSTVLAAMSE
FOLKLORISTEN

Maatschappij zonder winstbejag

Secretariaat van de Bond :
L. VERLODT, Zalmstraat, 69, Gent.
Alle stortingen te doen op postrekening :
969.46, Bond Oostvl. Folkloristen,
Gent.

Redactie van Oostvl. Zanten :
F. VAN ES,
Désiré De Wolfstr., 3, Aalst.
J. VERMEULEN & J. BOES.

Hulde aan Prof. Dr. P. de Keyser, de zestigjarige.

Op 14 October 1951 wordt Prof. Dr. P. de Keyser, ere-voorzitter en medestichter van onze Bond, zestig jaar.

We nemen deze gelegenheid waar om, uit naam van de Bond, een warme hulde te brengen en onze erkentelijkheid te betuigen aan de alzijdig ontwikkelde professor, de geleerde folklorist, filoloog en estheticus, ons dynamisch bestuurslid en oud-voorzitter, die gedurende de veertien jaren van zijn voorzitterschap — de groeiperiode van onze vereniging — deze wist te brengen tot een hoge trap van ontwikkeling en voorspoed en er een der voornaamste folkloristische organismen van Vlaanderen en zelfs van gans Nederland van te maken.

Niet slechts in de Bond, maar ook daarbuiten, was hij zeer bedrijvig om de studie van de Vlaamse folklore te bevorderen. Door zijn fel bezochte colleges in de folklore, die hij sedert 1925 doceert aan de Rijksuniversiteit zijner geboortestad, wist hij talrijke jonge krachten te winnen voor de beoefening der volkskunde. Als voorzitter van de Nationale Commissie van het Oude Volkslied, in 1934 opgericht, bezorgde hij de uitgave van verschillende verzamelingen van oude Vlaamse liederen (o.a. die van dichter L. Lambrechts en van Eerw. Heer Jan Bols). Op zijn initiatief richtte het Provinciaal Bestuur van Oost-Vlaanderen menig folkloristisch onderzoek in de provincie in. Toen in 1937 de Nationale



Prof. Dr. PAUL DE KEYSER

Ere-Voorzitter van de « Bond der Oostvlaamse Folkloristen ».

Commissie voor Folklore door Minister J. Hoste opgericht werd, werd hij als ondervoorzitter van de Vlaamse afdeling aangesteld. Hij nam ook actief deel aan menig internationaal congres voor volkskunde en volkskunst. Zijn talrijke folkloristische studiën in tal van Vlaamse en buitenlandse tijdschriften en in het bijzonder in « Oostvlaamse Zanten », waarvan hij van 1934 tot 1940 hoofdredacteur was, gepubliceerd, getuigen van zijn grote belesenheid en zijn uitgebreide wetenschap.

Prof. de Keyser was nooit een kamergeleerde. Hij gaat tot zijn volk om het zijn kennis deelachtig te maken. Vandaar zijn talrijke volksvoordrachten — niet het minst trad hij als spreker op in de voordrachtenreeksen ingericht door onze Bond — die steeds veel belangstelling bij zijn toehoorders wekken, omdat hij de kunst bezit het meest afgetrokken onderwerp klaar uiteen te zetten en op een interessante manier in te kleden.

Voor al die diensten bewezen aan de folklore in 't bijzonder en aan de wetenschap in het algemeen, want zijn bedrijvigheid bewoog en beweegt zich nog, niet enkel op het gebied der volkskunde en der volkskunst, maar ook op dat der Nederlandse taal- en letterkunde, der kunstgeschiedenis en der opvoedkunde, heeft de Bond het initiatief genomen Prof. de Keyser bij gelegenheid van zijn zestigste verjaardag te huldigen. Een comité kwam daartoe tot stand, waarvan collega's, oud-leerlingen en vrienden deel uitmaken. Een Hulde-Album zal aan de gevierde aangeboden worden, waarin Dr. A. Van Elslander, secretaris van het Comité, Prof. Dr. J. Duverger, Prof. J. Verheyen en onze voorzitter F. Van Es, ieder op het hem vertrouwde terrein, de wetenschappelijke activiteit van Prof. de Keyser zullen schetsen. Het zal ook een volledige bibliografie bevatten, bewerkt door Dr. R. Roemans, alsook een bloemlezing uit het werk van de gevierde en enkele nog onuitgegeven bijdragen. Een boek van zuiver 300 blz. !⁽¹⁾

Wij wensen onze sympathieke ere-voorzitter en medewerker aan ons tijdschrift, alsook aan zijn echtgenote, Mevrouw de Keyser-Maréchal, nog vele jaren actief en gelukkig leven.

De Redactie.

(1) De prijs ervan bij inschrijving werd vastgesteld op 225 fr. te storten op postrekening nr 922190 van de penningmeester Drs M. Daem, Buyssestraat, 7, Wetteren. (Voor Nederland: postrekening nr. 179126 van Dr J. J. Mak, Rapenburg, 62, te Leiden). We bevelen dit werk aan al onze lezers aan.

De Broodfolklore in November.

Ondanks de pogingen om de bestaande feesten — in de eerste tijden van de kerstening der Germanen — te vervangen door zoveel mogelijk gelijkwaardige Christelijke, bleven vele folkloristische gebruiken zich handhaven tot de huidige dag. Hoewel de Christelijke geloofspredikers alles aanwendden om de taaie, heidense gebruiken uit te roeien, zien zij hun pogen niet met succes bekroond. Men bleef broden wijden ter ere der Heiligen en men verbond aan het eten daarvan volksmedicinale krachten, welke vroeger aan het heidense gebruik toegeschreven werden. Zo werd er b.v. in de 15^e eeuw nog brood op de graven der afgestorvenen gelegd. De heidenen beijverden zich bij hun doden- of herinneringsfeesten, door het aanbieden van spijs en drank de gunst der goden en afgestorvenen te verwerven. Indiërs, Egyptenaren, Grieken en Romeinen dachten bij deze feesten aan de doden zowel als aan de gehele natuur. Aan het einde van de oogsttijd komt de natuur tot stilstand. Zij sterft als het ware af om later weer te herleven. Als goden en demonen werden de hierbij werkzame krachten en de waarneembare verschijnselen gepersonificeerd. Deze moesten geweerd of vereerd worden. Al naar klimaat en volkskarakter worden deze voorstellingen in de meest verschillende vorm gebracht. Men kende tot zelfs in het hoge Noorden dodenfeesten, die met dodenmaaltijden gepaard gingen. Deze feesten nu zijn blijven bestaan, zij hebben evenwel een andere betekenis gekregen zodat men de oude vorm nauwelijks meer herkennen kan.

Voor de goden- en dodenfeesten zijn Allerheiligen en Allerzielen in de plaats gekomen. De Rooms-Katholieke kerk onderscheidt twee dodenfeesten: 1. Allerheiligen (1 November), ter eere van hen, die reeds in de hemelse zaligheid zijn opgenomen en die men als voorbidders vereert; (zij verdrongen de goden); 2. Allerzielen (2 November), waarbij men aan al diegenen denkt, die nog in het reinigend vagevuur toeven en de voorbedding van de achtergeblevenen nodig hebben.

In 610 liet paus Bonifacius IV het Pantheon te Rome, de tempel, die aan alle goden gewijd was, openen en reinigen, om die te wijden aan de Heilige Maagd en alle Martelaren. Dit is de eerste oorsprong van de Allerheiligendag, die in 835 door Lodewijk de Vrome, op bevel van Gregorius IV werd vastgesteld op 1 November. Nadat dit feest algemeen geworden was in de Frankische kerken, drong het ook door in Engeland en later ook in Duitsland.

De feestdag van Allerzielen werd op 2 November vastgesteld eveneens door de kerk van Frankrijk, maar is van veel latere datum. Niet vóór het jaar 1000 schijnt het Allerzielenfeest algemeen in zwang geraakt te zijn; de oorsprong van die feestdag heet gezocht te worden in de volgende vrome legende :

Een pelgrim werd op zijn terugreis van het Heilige Land door een storm overvallen en met de bemanning van het schip gedwongen een toevlucht te zoeken op een klein eiland in de nabijheid van Sicilië bij een kluizenaar, die hen gastvrij ontving. Deze was hun op allerlei wijzen behulpzaam en toen zij, door het noodweer gedwongen, hun verblijf moesten rekken, begon de pelgrim van zijn reis te vertellen. Hij sprak over alles wat hij te Jerusalem gezien had en zeide, dat hij nu op de terugweg naar Frankrijk was. « Kent gij daar het klooster te Cluny en de abt Odilo ? » vroeg de kluizenaar.

« Dat zou ik denken ! » antwoorde de pelgrim, « hij is een vriend uit mijn jeugd, maar waarom vraagt ge dit ? ».

« Ge moet weten, dat ik in de nabijheid woon van een vulkaan, waar mensenzielen gepijnigd worden en ik heb de duivels er herhaaldelijk over horen klagen, dat zij gestoord worden in het pijnigen der zielen door de offers en gebeden van vrome mensen. Zij waren vooral verbitterd op de abt en de monniken uit het klooster te Cluny, die hun voortdurend grote scharen van zielen ontnamen, waarop zij zelf recht meenden te hebben ». « En daarom smee ik U innig », ging de kluizenaar voort, « zodra ge thuis komt naar de abt Odilo te gaan en hem te verzoeken met zijn monniken nog vuriger te bidden voor de zielen, die gepijnigd worden en missen voor hen te laten lezen ».

De pelgrim vergat dit verzoek niet. Zodra hij in Frankrijk voet aan wal zette, ging hij naar de abt van het klooster te Cluny. Deze kwam diep onder de indruk van wat de pelgrim hem mededeelde en liet dadelijk de monniken bij elkaar roepen om te beraadslagen en te bidden. Toen werd besloten, de 2^e November plechtig te vieren; er werden psalmen gezongen en aalmoezen uitgedeeld en missen opgedragen. Het feest zou gevierd worden als volgt :

De deken moet in overleg met de broeder, die over de keuken gaat, aalmoezen uitdelen, bestaande uit brood en wijn, aan iedere arme, die zich aanmeldt, zoals de gewoonte is op Goede Vrijdag. Daags tevoren zullen de kerkklokken luiden en wordt er avonddienst gehouden ter herinnering aan de afgestorvenen. Na de vroegmis moet er weer geluid worden en een mis gelezen voor de doden. De ochtendmis moet zeer plechtig zijn. Alle klokken moeten luiden en er zal een mis gelezen worden voor de zielevrede van alle afgestorvene gelovigen.

Langzamerhand werd het voorbeeld op andere plaatsen gevolgd, tot het feest in de Christelijke landen algemeen werd. En al zijn het nu ook plechtige kerkfeesten geworden, oorspronkelijk waren het toch niets anders dan feesten voor de doden.

Op Allerheiligen worden de heiligen en gelovigen herdacht, die in Gods hemel zijn opgenomen, op Allerzielen de ongelukkigen, die met de hoop op zaligheid in de ogen, in het vagevuur de hevigste pijnen lijden. Voor deze lijdende zielen is echter één ogenblik, waarop God haar rust verleent. Die rustdag is de feestdag van Allerzielen. Als 's avonds tevoren de klokken luiden, worden alle boeien verbroken en mogen de zielen gaan, waarheen zij willen. De doden staan op uit de graven, als het middernachtelijk uur geslagen heeft en vinden gemakkelijk hun weg door de vele lichtjes, die de levenden op het graf hebben gezet. In lange rijen komen zij aangewandeld, stil en plechtig in witte gewaden. Geen mens mag zich gedurende die nacht buiten wagen.

De offers, die de heidenen hun doden brachten, zijn bewaard gebleven in het symbolisch gebak. In België bakt men zielekoekjes. Bij het eten prevelt men een paternoster om de lijdende zielen uit het vagevuur te verlossen; zoveel koekjes men met vrome zin eet, zoveel zielen redt men uit het vagevuur. Op Sint Kilda in Engeland bakte men voor de doden driehoekige haverkoeken, in Rome amandelkoeken, in Frankrijk de dodenkoeken. In Napels viert men het Allerzielenfeest door het branden van heilig hout (legno santo), dat men langs de straten ontsteekt, die naar het Campo Santo leiden, terwijl de armen met de kreet: *I morti! I morti!* offerpenningen bedelen.

Naast het oude spijsoffer kent men het kaars- of lichtoffer als een algemeen gebruikt middel tot verlossing der zielen. In bijna elk Vlaams huisgezin ontsteekt men op Allerheiligenavond of op beide dagen enige kaarsjes.

In de steden, waar men thans algemeen op die dag de graven der afgestorvenen bezoekt, brandt men kaarsjes op het graf, gewoonlijk een op elke hoek en versiert men de graven met bloemen.

Deze gewoonte heeft zich over geheel Europa verspreid. In het Zuiden van ons land, bijvoorbeeld te Heerlen, was het kerkhof des avonds feestelijk verlicht door de vele kaarsjes, die men op de graven ontstak. (Zie: «Nederlandse Volksgebruiken» door H. C. A. Grolmann, hoofdstuk 4).

Verdreven uit het openbaar leven, bleven binnenshuis de folkloristische gebruiken der begraafplaatsen zeer lang bestaan. Hier werd getracht een zo aangenaam mogelijk verblijf voor de zieltes

te scheppen. Voor hen was het eerste gebak. De bakkende huismoeder at niet vooruit het eerste koekje op, om zo een zieltje voor immer te verlossen. Eerst daarna, werd veel gegeten, uitgaande van het principe : hoe meer men eet en drinkt, des te meer spijzen komen de doden ten goede. In verschillende Vlaamse plaatsen geldt nog de regel : elk broodje dat gegeten wordt, is de redding van een ziel uit het purgatorium.

Bij al deze gebruiken staat dus op de voorgrond het weldoen aan de lijdende zielen in het vagevuur en het verlichten van hun smarten. Daarom worden op de avond van Allerzielen overvloedige maaltijden aangericht, waaraan ondertussen, zoals in Tirol, niemand zich vergrijpen mag, op gevaar af door de dolende zieltjes te worden verscheurd. In Beieren heette het, dat zo iemand moest sterven binnen het jaar. Zo heerste in Duitsland de gewoonte de overgeschoten broodkruimels van de hele week des Zaterdagavond in het vuur te werpen, ten gunste van de smart lijdende zielen. Houthakkers deponeerden hun broodresten op de gevelde boomstammen, terwijl de huismoeders kleine broodjes bakten van het in de trog achtergebleven deeg, welke bakproducten aan bedelaars werden gegeven. Dezen zouden van hun kant dan bidden voor de in het vagevuur gefolterde zielen. In Zwaben was het de gewoonte de grafkruisen met broodringen te omhangen, terwijl in Tirol de resterende spijzen tussen de brandende kaarsen werden gezet.

In de loop der jaren is in deze gebruiken zodanige verandering gekomen, dat men het « dodenbrood » dóór een gift aan armen en zieken verving, of men verstopte een geldstuk in brood, dat aan zulke personen werd gegeven : « Müllwecken », uitgeholde broodjes, werden ze wel genoemd.

De verdere ontwikkeling zag de oorspronkelijke gaven aan de armen vervangen door geschenken aan kinderen. Zo vinden in Italië de kinderen in hun schoenen suikerwerken en geraamten in beendervormen, waarop de ouders hun mededelen, dat het de tastbare bewijzen zijn van dank voor de door de kleuters met bloemen overstrooide graven. Ook de peter en meter schonken hun peetkinderen vlechtbroden, krakelingen of beendergebakken, waarin soms een geldstuk zat verborgen. In overwegend Protestantse streken is zulks een gebruik wel naar de Nieuwjaarsdag verplaatst. Vaak werd als een beloning voor de knapen, die gezongen hadden op het koor tijdens de lijkdienst, « Singbrot » uitgereikt. Hieraan zijn de Amsterdamse « rouwpeperkoeken » uitgereikt aan priesters, misdienaars, zangers, e.d. parallel.

In Nederland is van de broodgebruiken op Allerzielen weinig overgebleven. Wel in Vlaanderen. Daar was het eten van zielebroden nog vóór de wereldoorlog van 1914 in zwang. Deze oorlog heeft echter heel wat oude gebruiken opgeruimd. Ook de usance van het zielebroodjes eten raakte op de achtergrond. Toch kent men op vele plaatsen in Vlaanderen en de Waalse gebieden nog de zieltjeskoeken.

Zo bakt men in eerstgenoemde land nog het door Guido Gezelle geheten « kruiskensbrood », d.w.z. zielebroodjes, waar een kruis staat ingedrukt. Men vertelde er dan bij dat elk gegeten broodje een zieltje uit het vagevuur verlost. Ook in Hendrik Conscience's werken wordt over zielekoeken gesproken; een soort pannekoecken, waarbij een kruisje wordt getekend in het beslag van de eerste koek. Wie deze kreeg, zond een gebed op voor de afgestorvenen, terwijl ook gebeden werden gestort tijdens het bakken. Zielebroodjes, zowel als koeken moesten heet worden opgediend. Ligt hierin een tendenz naar het warme bloed der offerdieren? Zodra de koeken gaar waren, stak vroeger de bakker de trompet. Dan snelden de klanten ijlings toe op het warme baksel. De magen werden flink op de leest gezet en zo werden de arme zieltjes herdacht.

Het vele eten werd vooral in het Walenland gevonden, waar men het spreekwoord « Je mehr beim Leichenmauss gegessen (und getrunken) wird, desto besser; denn es kommt den Toten zu Gute », wel zeer goed in praktijk wist te brengen.

Ook willen wij nog even wijzen op de 3^e November: Sint Hubertus. Deze dag is de feestdag van de patroon der jagers, die aangeroepen wordt tegen de dollehondsbeet. In België, doch ook in Breda en omgeving, worden op die dag broodjes, langwerpig van vorm, verkocht met een kruis op de bovenkant, nadat zij des morgens in de kerk gewijd en gezegend zijn. Men noemde deze Hubkes- of Huib-brood. Vooral tegen de beet van een dolle hond worden zij aangewend. Om bij voorkomende gelegenheid te kunnen dienen, worden er enkele broodjes bewaard.

Tenslotte worden er op Sint Maartendag (12 November) in Limburg nog Sint Maartenhoortjes gegeten. Volgens de schrijver van « Nederlandse Volksgebruiken », een overblijfsel van de offerkoek ter ere van Wodan.

De eerste Woensdag in November is tevens de provinciedankdag voor de oogst.

Amsterdam,

J. H. KRUIZINGA.

De Bond der Oostvlaamse Folkloristen viert zijn zilveren jubileum

2 Mei j.l. was de 25^e verjaardag van de stichting van onze Bond. Daar er door het Bestuur besloten werd dat de viering van dit heuglijk feit zou gepaard gaan met een folkloristische tentoonstelling en daar het voor de Bond een traditie is geworden dat bij gelegenheid van de Gentse Kermis hij telken jare een dergelijke tentoonstelling inricht, werden de feestelijkheden verschoven tot midden Juli, destemeer daar de lokalen voor deze tentoonstelling, nl. het mooi herstelde pand en de aanpalende zalen van de voormalige St.-Pietersabdij, gewezen infanteriekazerne, niet vóór dit tijdstip in orde konden gebracht worden.

Het programma voorzag verder een academische zitting in de zaal van de Academische raad der Rijksuniversiteit, een plechtige ontvangst door het Stadsbestuur op het Stadhuis en een gezamenlijk noenmaal in het hotel St. Jorishof. Dit tweede gedeelte der viering zou plaats vinden op Zondag, 21 Juli j.l.

DE TENTOONSTELLING VAN HET VERVOER.

Op Zaterdag, 14 Juli, vooravond der Gentse Kermis, te 3 uur 's namiddags greep de officiële opening plaats van onze tentoonstelling gewijd ditmaal aan het Vervoer. Waren aanwezig: de hh. Burgemeester Claeys, Schepenen Verhelst, De Groote, De Decker en J. Vermeulen, tevens voorzitter van de Museum-commissie, Prof. Dr. P. de Keyser, F. Van Es, L. Verlodt, stadsarchivaris Dr. H. Nowé, Conservator J. Boes, M. Daem, J. Pieters, respectievelijk ere-voorzitter, voorzitter, sekretaris en bestuursleden van onze bond, Ere-inspecteur M. O. O. Van Hauwaert, gemeenteraadslid, Dr. A. Van de Walle, conservator van het stedelijk Museum voor Sierkunst, Ediers, leider van de restauratiewerken, en talrijke leden en belangstellenden. Mr. J. Vermeulen, als voorzitter van de inrichtende commissie, begroette de aanwezigen in volgende bewoordingen:

Mr. DE BURGEMEESTER, WAARDE COLLEGA'S, DAMES EN HEREN.

Ik weet niet wat de tegenwoordige existentialistische filosofie doceert over de essentie van het leven maar in mijne goede oude tijd — die van vóór de eersten oorlog — leerde men ons dat « leven is bewegen ». Welnu, dan meen ik te mogen zeggen dat de « Bond der Oostvlaamse Folkloristen » thans wel een doorslaand bewijs van innerlijke levenskracht levert, wanneer hij de herdenking van zijn vijf-en-twintig jaren bestaan heeft willen inzetten door een tentoonstelling gewijd aan de middelen velerhande, die door de voorgaande generatie werden uitgedacht en gebruikt om de beweging te bevorderen en te vergemakkelijken en om in zekeren zin sneller dus te kunnen leven, door zeg ik deze tentoonstelling in te richten gewijd aan het Vervoer.



Tentoonstelling van het Vervoer. — Gent.
Sint-Pietersabdij Gent. — Openingsplechtigheid, 15 Juli 1951.



Tentoonstelling van het Vervoer. — Gent.
Zicht op de koetsen en 'rijtuigen in de Noorderpandgang van Sint-Pietersabdij.
Vooraan een Whisky (18^e eeuw). — 2. Koets der familie Stalins. — 3. Koets
van de Gouverneur van Oost-Vlaanderen (19^e eeuw).

En als ik dan ik een misschien ietwat minder orthodoxe woordspeling mag gebruiken, dan mag ik U wel bekennen dat het opzet in de beginne aan de museumcommissie een echt *waagspel* leek, dat ons nochtans onmiddellijk in *vervoering* bracht, al zou het nochtans heel wat voeten in d'aarde hebben, alvorens het spel wel degelijk op dien wagen was; we moesten immers in alle geval rijden én ommezien en vooral was het geboden niet de wagen vóór de paarden te spannen, zo niet riskeerde het hele geval nog spaak te lopen.

Daarom, mijne Heren is het mij een dubbelgraag gekweten plicht, U Mijnheer de Burgemeester en mijn collega's, de Heren Schepenen, oprecht te bedanken omdat het college bereid werd bevonden om deze unieke lokalen van de Sint-Pietersabdij wagenwijd voor ons open te zetten en ons deze prachtige ruimte ter beschikking te stellen, waarin we de nodige bewegingsvrijheid konden vinden om het bijeengebrachte, volumineuze materiaal op een passende wijze uit te stallen. Op deze manier eerst kregen we een voet in den stijgbeugel en hebt gij ons werkelijk in het zadel geholpen. Als het mij geoorloofd is het op een andere minder-academische manier uit te drukken — en bij de opening van een folkloristische tentoonstelling als deze, mag dat wel — dan zou ik zeggen, dat ge goed « aan de kerre hebt gestoken » en dat g'er voor bedankt zijt.

U allen, Mevrouwen, Mijne Heren, zijn we gelukkig op deze opening te mogen begroeten en U om uwe belangstelling te bedanken. Uwe tegenwoordigheid bewijst dat U de inspanning van de Bond en de bedrijvigheid van het Museum voor Folklore volgt en waardeert. Alhoewel het begrip « Museum » bij velen het idee van een hopeloos statische onbeweeglijkheid suggereert, mag ik U nochtans verzekeren dat ons museum de pretentie heeft dynamisch te zijn aangelegd en, om naar mijn eerste idee terug te keren, beweert te leven, te bewegen. U ziet het zelf: het zwermt uit en het groeit!

Het terrein door de Folklore bestreken is immers zo breed als het leven zelf en gedurig aan komen nieuwe verwaarloosde rubrieken zich aan onze aandacht opdringen. Ik vraag U excuus hier even mijn stokpaardje te berijden, alhoewel het hier in de gezegde omstandigheden wellicht nog al natuurlijk kan voorkomen. Maar ik wou toch even er de nadruk op leggen, hoe het organiseren van deze tentoonstelling ons nogmaals heeft bewezen hoe noodzakelijk het is ten gepasten tijde de materiële dokumenten van het leven van het volk, en dit in zijn ruimste zin genomen, niet alleen dus van de zogenaamde volksklassen of van de boerenstand, maar van al de diverse lagen der bevolking, van stedelingen zowel als van buitenmensen, zowel van burgerlui als van ambachtslieden, tijdig te verzamelen en op te bergen.

Zovele zaken immers die wij allen — of toch de meeste van ons — zo goed hebben gekend, die we zo van zelfsprekend als tot de gewone uitrusting van het alledaagse leven meenden te behoren, die we dachten zó « gemeen » te zijn en zó verspreid, dat het bijna onnozel leek er een zeker belang aan te hechten, bleken nu reeds onvindbaar te zijn. Laat mij een enkel voorbeeld aanhalen, de hondenkar, met haar blinkende koperen melkkannen, die fris en jolig uit het gevlochten stro ons toe lonkten en een plezierige noot in ons straatleven brachten. Het ware ons een genot geweest u dit oude vertrouwde beeld — van hoe luttele jaren het echter slechts daterend — niet enkel weer eens voor de geest op te roepen, maar het u weerom, ik zou bijna zeggen in levende lijve te laten zien. Het is ons niet gelukt. We konden er geen enkel exemplaar meer van opspuren. We leven immers zo snel tegenwoordig. De mechanisatie heeft het voorwerp niet enkel verdreven, maar spoorloos vernietigd.

Het is onze ambitie derhalve, Mijne Heren, onze bedrijvigheid derwijze uit te breiden en zodanig op te voeren dat we weerom niet, voor de zoveelste maal, in het zo dikwijls aangestipte euvel, de onherstelbare laattijdigheid, zouden hervallen, en de getuigen van ambacht en bedrijf, van handel en alledaagse wandel van onze eigen tijdgenoten zouden laten verloren gaan, maar wel dat wij ze op het gepaste ogenblik zouden inzamelen en inschuren. De spijtige lessen der ondervinding mogen, me dunkt, toch eindelijk wel eens tot iets dienen.

Een museum is inderdaad niet een louter tentoonstellen, niet 'n louter étalage van *curiosa*; het is wetenschappelijke dokumentatie ten dienste der gemeenschap vergaren en bewaren.

Niettegenstaande alles, zijn we, naar ik meen, er toch in gelukt om hier in de pandgang en in een paar zalen van de aloude exempte abdij van Sint Pieters op den Blandijnberg, — die eens, wanneer zij hersteld zal zijn, een der meest schitterende parels aan de reeds zowel voorziene monumentale Gentse stadskroon zal worden en waarin we verhoplen eens het mooist-geherbergde Folkloremuseum van Europa te zullen kunnen onderbrengen, — een zeer bezienswaardige verzameling oudere voertuigen bijeen te brengen uit het bijna verstreken hipponisch tijdvak en uit de beginperiode van het hypovaporische.

De meeste voorwerpen stammen uit het bezit van het Folkloremuseum, doch wa-

ren tot hertoe, wegens gebrek aan uitstillingsruimte, in reserve-opslagplaatsen links en rechts opgeborgen. Voor de eerste maal worden ze U op overzichtelijke wijze te samen voorgesteld. Andere werden ons in bruikleen voor de duur van de tentoonstelling ter beschikking gesteld door Prof. Dr Apers, Hoofdbibliothecaris van de Rijksuniversiteitsbibliotheek, door de Heer Baron Casier, door de firma Plasman, door de Heren Seeuws, Schollaert, Schelpe, Hoste, Van Houcke, Audoor en door het Museum van Folklore te Leinze. Zij wezen er allen zeer oprecht om bedankt. Speciaal toch wil ik bedanken de Heer Rosseels en de Kinderen De Smet uit Zele die beiden ons een brouwerswagen en de Heer Blondeel uit Gent, die ons alaan van de hoefsmeden heeft geschonken.

Mevrouwen, Mijne Heren, een zeer prijzenswaardig ende navolgingswaardig voorbeeld!

Het is me ten slotte een aangename plicht onze conservator de Heer Julien Boes te danken voor de prachtige wijze, waarop hij, met zijn bekende vaardigheid, deze voorwerpen van het vervoer in de onvolledig-herstelde lokalen heeft opgesteld. Maar niet minder dank ik de leiders van de herstellingswerken de Heer Architect De Boever en de Heer Ediers, die alles in het werk hebben gesteld — en con amore — om tegen de gestelde datum de gedelabreerde gebouwen derwijze in orde te brengen, dat ze op ordentelijke wijze onze tentoonstelling konden herbergen. En even zeer gaat mijn dank naar de werklieden, die zo bereidwillig een handje hebben toegestoken en die, figuurlijk maar vooral letterlijk, mijne Heren, in de karre hebben gelegen om al dit gerij op zijn plaats te brengen.

Mr. De Burgemeester, alvorens aan onze conservator, de Heer Boes te vragen U de tentoonstelling rond te leiden en aan de werkleider de Heer Ediers om, wat U wellicht niet minder belang zal inboezemen, over de herstellingen zelf uitleg te geven — in dit herstelde sanctuarium, waar we ons bevinden, werd een kleine tentoonstelling over de herstellingswerken ingeschakeld —, wil ik U eerbiedig verzoeken deze jubileumtentoonstelling van het vervoer voor geopend te verklaren.

In zijn antwoord bracht dhr. Burgemeester Claeys hulde aan de Bond voor zijn initiatief met de inrichting van deze tentoonstelling en sprak ook zijn bewondering uit voor de snelle restauratie van het prachtige kloosterpand. Hij dankte al degenen, die daartoe medegewerkt hebben, verklaarde de tentoonstelling voor geopend en wenste de inrichters ervan veel succes toe. Daarop greep het officieel bezoek plaats onder de leiding van de Conservator J. Boes, die we hier nogmaals, uit naam van de Bond bedanken voor zijn grote toewijding bij de inrichting van deze folkloristische manifestatie.

Om onze lezers, die de gelegenheid niet gehad hebben deze merkwaardige tentoonstelling⁽¹⁾ te bezoeken, een overzicht van de tentoongestelde voorwerpen te geven en tevens de namen van de begiftigers bekend te maken, nemen wij hierna integraal de catalogus op :

RIJTUIGEN.

- 1) Whisky - XVIIIe eeuw. Folklore Museum. Gift van Baron Casier de Ter Beke.
- 2) Koets afkomstig van de familie Stalins. Einde XVIIIe eeuw. Folklore Museum.
- 3) Koets van de Gouverneur van Oost-Vlaanderen. XIXe eeuw. Folklore Museum.
- 4) Koets van de Bisschoppen van Gent. XIXe eeuw. Folklore Museum.
- 5) Koets van de Bisschoppen van Gent. XIXe eeuw. Folklore Museum.
- 6) Berline genaamd Mail-Coach naar de Engelse postkoets. Midden XIXe eeuw. — Bruikleen Baron Casier.
- 7) Break-omnibus. XIXe eeuw. Folklore Museum.
- 8) Break-Phaeton. XIXe eeuw. Bruikleen Hr. Schelpe.
- 9) Stanhope. XIXe eeuw. Bruikleen Hr. Schelpe.
- 10) Cab. XIXe eeuw. Folklore Museum.

(1) Ze bleef open van 15 tot 22 Juli en lokte duizenden bezoekers.

- 11) Mylord. Einde XIXe eeuw. Folklore Museum.
- 12) Mylord. Einde XIXe eeuw. Bruikleen Hr. Schollaert.
- 13) Vinaigrette. Begin XIXe eeuw. Folklore Museum.
- 14) Brouwerswagen. Folklore Museum. Gift van Hr. L. Rosseels, Zele.
- 15) Brouwerswagen. Folklore Museum. Gift van de kinderen De Smet, Zele.
- 16) Zavelkar. Bruikleen van Hr. Schollaert.
- 17) Rugberd van Friese huifkar. XVIIIe eeuw. Folklore Museum.
- 18) Rugberd van Friese huifkar. XVIIIe eeuw. Folklore Museum.
- 19) Ziekenkarretje. XIXe eeuw. Folklore Museum.
- 20) Verzameling hoefijzers en alaaam van hoefsmid. Folklore Museum. Gift van Hr Blondeel.

SLEDEN.

- 21) Slede XVIIIe eeuw. Folklore Museum.
- 22) Slede XIXe eeuw. Folklore Museum.
- 23) Slede XIXe eeuw. Folklore Museum.
- 24) Slede XIXe eeuw. Folklore Museum.
- 25) Slede XVIIIe eeuw. Folklore Museum.
- 26) Slede XVIIIe eeuw. Folklore Museum.
- 27) Ijsstoel XIXe eeuw. Folklore Museum. Gift van Hr. Van Houcke.
- 28) Slede XVIIIe eeuw. Folklore Museum. Gift van Baron Casier de Ter Beke.
- 29) Slede XVIIIe eeuw. Folklore Museum.
- 30) Slede XVIIIe eeuw. Folklore Museum.
- 31) Draagstoel XVIIIe eeuw. Gift van Hr. en Mevr. Maertens de Noordhout.
- 32) Draagstoel XVIIIe eeuw. Museum voor Sierkunst.
- 33) Slede XIXe eeuw. Bruikleen Baron Casier.

RIJWIELEN.

- 34) Model Michaux 1842. Folklore Museum.
- 35) Model Michaux 1865. Folklore Museum.
- 36) Model Spinnepop 1880. Folklore Museum.
- 37) Model op luchtbanden 1900. Folklore Museum.
- 38) Banden door de Duitsers vervaardigd gedurende de oorlog 1914-18.

KINDERRIJTUIGEN.

- 39) Omtrent 1885. Folklore Museum.
- 40) Omtrent 1885. Folklore Museum.
- 41) Omtrent 1900. Folklore Museum.
- 42) Omtrent 1930. Folklore Museum.
- 43) Omtrent 1900. Bruikleen van Hr. Seeuws, Deinze.

SPEELGOED.

- 44) Hobbelpaard gemaakt van een molenpaard. Bruikleen Hr. M. Hoste.
- 45) Verkleind model van Gentse paardentram.
- 46) Hobbelpaard gemaakt door Laurent Delvaux, (1696-1778), de bekende beeldhouwer, die het vervaardigde voor zijn kleinkinderen. Folklore Museum.
- 47) Break-Phaeton. Folklore Museum.
- 48) Hobbelpaard. Folklore Museum.

AUTOMOBIELEN.

- 49) Automobiel F. N. 1900. Folklore Museum.
- 50) Automobiel vervaardigd door Hr. Janssens de Vaerebeke. (St.-Niklaas-Waas) in 1905. Folklore Museum.
- 51) Zomercarosserie van bovengenoemde automobiel. Folklore Museum.
- 52) Auto Ford. 1905. Bruikleen Firma P. Plasman.

VARIA.

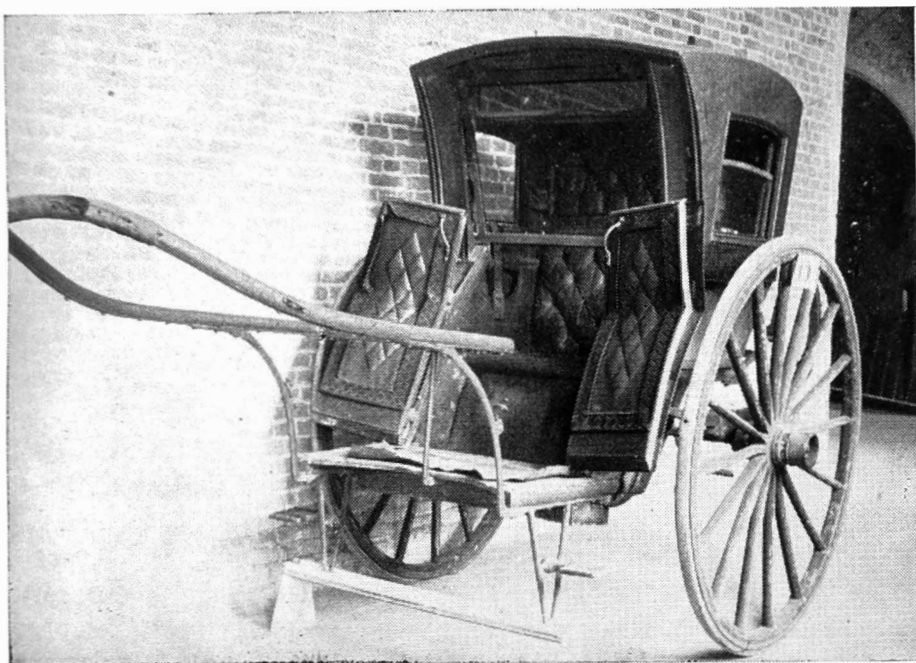
- 53) Uurrooster der diligences van Gent met hun vertrekpunten. Document van het einde der XVIIe eeuw. Stadsarchief.
- 54) Het Hôtel de Vienne op de Korenmarkt met de postkoets.
- 55) De Korenmarkt circa 1850.
- 56) De Korenmarkt circa 1840.
- 57) Wandelmanak van de « Tramweg » met allerhande rijtuigen, 1875.

- 58) De Korenmarkt met huifkar. (Wynants - 1830).
- 59) Postkoetsen, circa 1840.
- 60) Ontwerpen van luxe-rijtuigen van Engelse en Franse oorsprong.
- 61) Koetsen der XVIIe en XVIIIe eeuw, naar schilderijen van de tijd.
- 62) Modellen van XVIIIe eeuwse koetsen, vervaardigd te Gent voor de ommegang van het St. Michielsgilde in 1913.
- 63) Reklaamkaarten van Gentse huurhouders, carrossiers, zadelmakers, hoefsmeden, van de tweede helft der XIXe eeuw.
- 64) Foto van de Korenmarkt met de « vigilanten ».
- 65) Vertrek van de eerste Belgische trein op de Groendreef te Brussel.
- 66) Gezichten van de Muinkmeersen met de eerste trein. 1837.
- 67) Modellen van trein gemaakt te Gent voor de stoet van 1885.
- 68) Spotprent: door het in zwang komen der treinen zijn de paarden verplicht als straatmuzikanten hun haver te verdienen.
- 69) Opkomst en ontwikkeling der rijwielen, naar een artikel van de Figaro.
- 70) Manege voor het aanleren van het wielrijden, circa 1830.
- 71) Volksprent over de rijwielen.
- 72) Engelse spotprenten op de uitvinding der eerste automobielen, circa 1830.
- 73) De automobiel in 1900.
- 74) Automobielen van de tweede helft der XIXe eeuw.
- 75) De Gentse Spoorwegstations. Reeks postkaarten.
- 76) Documenten betreffende de eerste spoorwegen in België - Bruikleen Bibliotheek der Universiteit van Gent.
- 77) De pioniers van de luchtvaart.
- 78) Portret, onderdeel van het vliegtuig en tekening van de vlucht van M. Delattre, de Gentse voorloper van de luchtvaart, circa 1865.
- 79) Foto's van kinderrijtuigen vervaardigd door firma's van Deinze. 1885-1910. Bruikleen Museum van Deinze.
- 80) Porseleinen sierborden ter verheerlijking van het reizen langs de spoorweg, circa 1850. Bruikleen Hr. Julien Audoor.

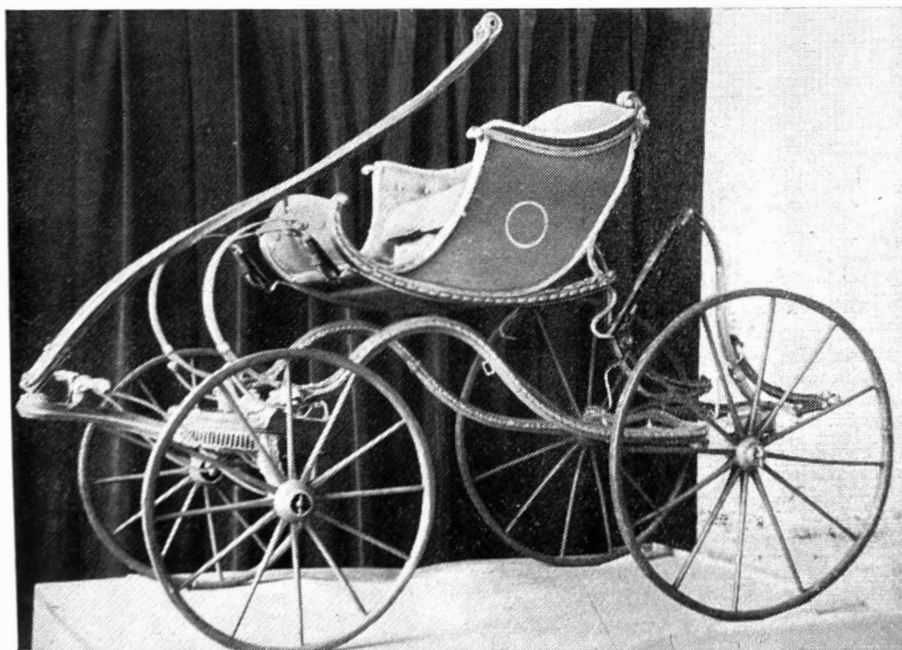
Wijzen wij er ook op dat de bezoekers van de tentoonstelling tevens de gelegenheid kregen zich rekenschap te geven van de vooruitgang der herstellingswerken aan de gebouwen van de voormalige, erg beschadigde, maar toch nog luisterrijke St. Pietersabdij, werken die sedert een jaar in opdracht en onder leiding van het Stadsbestuur werden uitgevoerd en waarvoor arbeidskrachten werden aangeworven door tussenkomst van het Steunfonds voor werklozen. We drukken hier terloops de hoop uit dat het machtig gebouwencomplex der St.-Pietersabdij binnen afzienbare tijd volledig in zijn vroegere luister kunne hersteld worden.

DE ACADEMISCHE ZITTING.

Op Zondag, 21 Juni, te 10 uur greep in de zaal van de Academieraad van de Rijksuniversiteit, de academische zitting plaats. Een zestigtal leden en belangstellenden waren aanwezig, onder wie de hh. Prof. Dr. P. de Keyser, erevoorzitter, F. Van Es, voorzitter, schepenen J. Vermeulen, ondervoorzitter, L. Verlodt, secretaris, stadsarchivaris Dr. H. Nowé, conservator J. Boes, Drs. M. Daem, J. Pieters, bestuursleden, Ere-inspecteur M. O. Dr. O. Van Hauwaert, gemeenteraadslid, De Beer, conservator van het Sterckxhof-museum te Deurne (Antw.), Dr. A. Van de Walle, conservator van het Museum voor Sierkunst, Dr. J. Verbesselt,



Tentoonstelling van het Vervoer. — Gent.
Sint-Pietersabdij, Oosterpandgang. — CAB (XIX^e eeuw), Catal. nr 10.



Tentoonstelling van het Vervoer. — Gent.
Kinderwagen (Bokkenwagen). Begin 20^e eeuw. Catal. nr 43.
(Bruikleen van de Heer Seeuws, Deinze).

conservator van de afdeling Voertuigen van de Rijksmusea voor Kunst en Geschiedenis, te Brussel, Mej. Cafmeyer en de hh. H. Stalpaert en G. Baert, vertegenwoordigers van de Bond der Westvlaamse Folkloristen.

De volgende personaliteiten en leden hadden zich laten verontschuldigen : zijn Excellentie P. Harmel, minister van Openbaar Onderwijs, zijn Excellentie Van den Bogaerde, Gouverneur der provincie Oost-Vlaanderen, Prof. Dr. A. Kluyskens, rector der Rijksuniversiteit te Gent, Prof. Dr. Rob. Foncke, erelid en ondervoorzitter der Nationale Commissie voor Folklore, Prof. Dr. R. Olbrechts, conservator van het Museum van Belgisch Congo te Tervuren, E. H. G. Celis, ondervoorzitter, de heren L. Hoste, penningmeester, J. Mahy, Raoul Depoorter en advocaat Bocklant, leden. Brieven met gelukwensen werden toegezonden door Dr. P. J. Meertens, uit naam van de Afdeling Volkskunde der Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen te Amsterdam, en door C. M. R. Davidson, uit naam van het Bestuur van het Koninklijk Nederlands Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde te 's Gravenhage.

De Voorzitter van de Bond sprak volgende openingsrede uit :

DAMES EN HEREN,

Uit naam van de Bond der Oostvlaamse Folkloristen heet ik U hartelijk welkom op deze academische zitting, waarop wij het 25-jarig bestaan van de Bond vieren. Het is bepaald op Zondag 2 Mei 1926, dat de stichtingsvergadering plaatsgreep in het « Notarissenhuis », alhier. Wij mogen zonder valse schaamte beweren dat dit een heuglijk feit is geweest in de folkloristische annalen van ons land. Niet dat de Bond het eerste organisme was, dat in België het groeperen van beoefenaars van en belangstellenden in de studie van de volkskunde met het oog op een grondiger en wetenschappelijker beoefening ervan, alsook op het bewaren van de materiële getuigen van het volksleven, tot doel had. Verschillende andere waren hem immers in die richting voorafgegaan. Zonder te willen opklimmen tot J. W. Wolf en de groep « Wodana » uit de jaren 1840, vermelden wij hier terloops, alhoewel vele van deze groeperingen niet uitsluitend, ja, zelfs niet hoofdzakelijk het beoefenen der folklore als doeleinde hadden : in West-Vlaanderen: *het Gilde van Sinte Luitgaarde* (1874-1880), dat « *Rond den Heerd* » van Gezelle en Duclos moest beheren en ondersteunen; *de Dietsche Biehalle* in 1887 door Gezelle te Gent gesticht in samenwerking met enkele Westvlaamse en Oostvlaamse letterkundigen, taalkundigen en folkloristen en waaruit in 1889 « *Biekorf* » ontstond. In Limburg de groep van « *t' Daghet in den Oosten* », ontstaan in 1885 en waarvan de voornaamste vertegenwoordigers de pastoors Lenaerts en Cuppens waren. Voor de provincie Antwerpen noemen wij slechts de afdeling *Folklore* van de *Antwerpse sectie van het Taalverbond*, gesticht in 1887 door Max Rooses en waarvan de enige secretaris Em. de Bom was. Deze afdeling kende maar een zeer kortstondig bestaan, maar het tijdschrift « *Volkskunde* » had er zijn ontstaan aan te danken. Het werd gesticht in 1888 door P. de Mont en Aug. Gittée. Het stond van 1894 af onder de leiding van onze grootste folklorist Alf. De Cock en is het eerste zuiver wetenschappelijk folkloristisch tijdschrift in de Nederlanden. Verder vermelden wij *Le Conservatoire de la Tradition populaire*, gesticht in 1903 door de dichter-folklorist en verzamelaar Max Elskamp, wiens rijke verzamelingen in 1907 afgestaan werden aan de stad Antwerpen en de kern vormden van het stedelijk Folklore-museum aldaar. *Le Conservatoire de la Tradition populaire* werd aldus opgeslorpt in de beheercommissie van dat museum. In 1926 richtte het Provinciaal Bestuur van Antwerpen een officieel organisme in, de *Provinciale Dienst voor Geschiedkundige en Folkloristische Opzoekingen*, naar het model van de gelijkaardige *Provinciale Dienst van Brabant* in 1920 gesticht. De provinciale afgevaardigde van de Antwerpse Dienst was

J. Cornelissen, die met J. B. Vervliet « *Ons Volksleven* » uitgaf van 1889 tot 1900. De Erabantse Provinciale Dienst geeft, zoals U weet, nog steeds « *De Brabantse Folklore* » (*Le Folklore Brabançon*) uit. Sedert 1911 tot 1914 verscheen « *Eigen Schoon* », het tijdschrift van de groep der Westbrabanders, dat na de eerste wereldoorlog van 1919 tot 1925 vervangen werd door « *De Brabander* » van M. Sacré, uit Merchtem. Beide tijdschriften smolten samen bij de herinrichting van de « *Geschied- en Oudheidkundige Kring van West-Brabant — nu van Vlaams-Brabant* » in 1925.

In Oost-Vlaanderen zelf gaf het *Zantersgilde van Zuid-Oost-Vlaanderen* « *Volk en Taal* » uit van 1888 tot 1894 en het *Wase Zantersgilde*, onder de leiding van Amaat Joos en Jos van Vlierberghe van 1899 tot 1902 « *Vlaamsche Zanten* ». Vermelden wij nog dat hier te Gent in 1909, na de stichting van het Folklore-museum te Antwerpen, een studiecomité tot stand kwam onder voorzitterschap van Prof. Logeman, met het doel hier ook een folklore-museum in te richten. Dit comité had ook maar een zeer kortstondig bestaan en bedoeld museum zou er slechts komen in 1932 door toedoen van onze Bond. In Wallonië vernoemen wij enkel de groep van « *Wallonia* », tijdschrift dat onder leiding van O. Colson te Luik verscheen van 1893 tot 1911 en *Le Musée de la Vie Wallonne*, ook te Luik, dat nog regelmatig zijn uiterst belangwekkende « *Enquêtes* » uitgeeft.

Uit dit kort overzicht van de voorgangers van onze Bond heeft U kunnen opmaken dat de meeste dier organismen een kortstondig bestaan hadden en ook, zoals reeds gezegd, vele niet zuiver folkloristisch waren, maar ook de taalkunde, de oudheidkunde, de geschiedenis in hun werkzaamheden betrokken. Van al de genoemde Vlaamse tijdschriften bestaan er nog een viertal: « *De Brabantse Folklore* », « *Biekorf* » en « *Eigen Schoon en De Brabander* », die niet uitsluitend gewijd zijn aan de folklore, en het « *Nederlands Tijdschrift voor Volkskunde* », dat dit jaar zijn 52^e jg. beleeft.

Is het dus geen heuglijk feit dat een bond, die zich steeds uitsluitend op zuiver folkloristisch terrein bewogen heeft zijn zilveren jubileum vieren kan? Is het geen heuglijk feit dat een dergelijke Bond zonder enige ontmoediging zijn activiteit taai en wilskrachtig heeft voortgezet, met steeds zijn doel voor ogen, zoals het trouwens omschreven is in artikels II en III van zijn standregelen, die tevens het programma van zijn werkzaamheden aangeven. Deze artikels luiden:

Artikel II: De Bond beoogt de studie van de folklore te bevorderen en het groeperen van al de belangstellenden in die wetenschap uit Oost-Vlaanderen, hetzij er geboren, hetzij aldaar metterwoon gevestigd zijn.

Artikel III: De Bond zal trachten het hierboven omschreven doel te bereiken door het systematisch onderzoek van de folkloristische verschijnselen van de provincie Oost-Vlaanderen, het uitgeven van mededelingen, het inrichten van tentoonstellingen, verzamelingen, enz. met folkloristisch karakter, van een eigen boekerij, het houden van folkloristische landdagen.

Wat van dit programma verwezenlijkt werd heb ik breedvoerig aangetoond in mijn openingsrede op de algemene vergadering van Zondag, 26 November 1950, rede die afgedrukt werd in ons tijdschrift « *Oostvlaamse Zanten* », 26^e jg., n^o 1-2, blz. 32-34, zodat ik me nu kan beperken tot een zeer korte samenvatting: « *Oostvlaamse Zanten* », dat zijn 26^e jg. beleeft, is niet slechts gekend in België, maar ook in het buitenland. Het telt onder zijn medewerkers niet enkel alle bekende hedendaagse Vlaamse folkloristen, maar ook talrijke buitenlandse. We bezitten een rijke bibliotheek en een interessant archief, beide ondergebracht in twee stemmige lokalen van het stadsarchief. Talrijke folkloristische enquêtes werden ingericht in de provincie, vooral in samenwerking met het Provinciaal Bestuur van Oost-Vlaanderen, dat wij hier openbaar bedanken voor de steun, moreel en geldelijk, die het ons steeds zo welwillend verleend heeft.

Onze volksvoordrachten, jaarlijks een vijftiental, ingedeeld in een winter- en zomer-cyclus, worden steeds druk bezocht. Een drietal folkloristische landdagen, waarop ook buitenlandse folkloristen het woord voerden, werden door onze Bond ingericht, die tevens een groot aandeel had in de stichting in 1937 van de Nationale Commissie voor Folklore door de heer Minister J. Hoste. De twee prachtige Alfons de Cock-hulden, waarvan de tweede verleden jaar doorging in het kader van de 4^e Najaarscultuurdag, mogen wij ook niet onvermeld laten. En wat gezegd van de 35 tentoonstellingen, grote en kleine, door de Bond zelf ingericht of waaraan hij steun of medewerking heeft verleend? De drie eerste: de algemene tentoonstelling van Gentse en Oostvlaamse Folklore, op 15 Juli 1927, die van het Volkstoneel, op 15 Juli 1928, en die van de Begijnhoven, op 14 Juli 1929, steeds ingericht in de kerk van het voormalig klooster van de Geschoeide Karmelieten, gewezen Oudheidkundig Museum, ons welwillend daartoe afgestaan door het Gents Stadsbestuur, waren hoofdzakelijk bedoeld om materiaal te verzamelen voor een bestendig Folklore-museum. De verzamelingen namen zo'n uitbreiding en het museum scheen zo leefbaar, dat het Stadsbestuur in 1932 besloot er een stadsinstelling van

te maken. De stichting greep plaats op 16 Juli 1932. Maar de verzamelingen bleven aangroeien in zo snel tempo, én door aankopen én door giften (vermelden wij o.a. de prachtige verzameling Van Thorenburg-Mestdagh, gewijd aan de likeurstokerij en de wijnhandel aangekocht door het Stadsbestuur, en de pijpenverzameling van de kunstschilder Fritz Van den Berghe, aangekocht door de Museum-commissie) dat vele voorwerpen niet in de te kleine lokalen konden tentoongesteld worden en moesten ondergebracht worden in de reserve op de zolders van het Stadsarchief, zodat de bezoekers een zeer onvolledig beeld krijgen van het bezit aan folkloristische schatten van het Gentse folkloremuseum. Ook heeft de toegewijde conservator, dhr. J. Boes, moeten afzien bij gebrek aan ruimte van de poppenspelvoorstellingen, die er vroeger regelmatig gehouden werden tot de grootste jolijt van de Gentse schooljeugd. Stippen wij terloops aan, dat aldaar in Juli 1933 het eerste landjuweel der poppenspelen plaats greep. Dit gebrek aan plaats is ook de reden, waarom de tentoonstelling van het vervoer, die werd ingericht in het kader van de viering van ons zilveren jubileum, ondergebracht werd in de prachtig herstellde lokalen van de voormalige St.-Pietersabdij. Het valt te hopen dat het Stadsbestuur van Gent zal ingaan op het verzoek van de Museum-commissie om aldaar het Folkloremuseum onder te brengen. De lokalen passen daar uitstekend voor en daarbij ze zijn zeer ruim, zodat alle voorwerpen er beter tot hun recht zullen kunnen komen. Aldus zou het Folkloremuseum een passende tegenhanger worden van het Oudheidkundig Museum der Bijloke en zou de stad Gent een juweel te meer krijgen aan haar reeds zo rijke kroon van kunstschaten en kunstmonumenten. Wij twijfelen er niet aan dat onze wens zal verwezenlijkt worden, gelet op de steun, die het Gents Stadsbestuur steeds aan onze Bond, van zijn stichting af, verleend heeft. Het Stadsbestuur is steeds overtuigd geweest dat de volkscultuur, zowel als de hogere cultuur, haar waarde heeft en dat de band tussen beide niet mag verbroken worden op gevaar af de ondergang van het ganse volk te bewerkstelligen. De gelegenheid biedt zich hier aan om daarvoor onze beste dank en onze diepste erkentelijkheid te betuigen aan het Gents Stadsbestuur.

Onze Bond viert dus heden zijn zilveren jubileum. Als voorzitter is het mijn plicht en ik doe het ook uit de grond van mijn hart, omdat ik weet dat het verdiend is, bij deze gelegenheid al mijn medewerkers, al de bestuursleden te bedanken voor hun toewijding en voor het gepresteerde werk. Maar mijn grote erkentelijkheid gaat naar de pioniers, de werkers van het eerste uur, van de « Sturm- und Drangperiode » van onze Bond, onder wie er enige ons ongelukkig ontvallen zijn : wijlen de hh. O. Soenen, Ad. Woedstad, Emiel Andelhof, Frans Coppejans, J. Speltinck, Prof. J. Vercoullie, E. De Vynck. We zullen steeds hun nagedachtenis in ere houden.

Van de levenden maken er enkelen nog deel uit van het bestuur, o.a. de medestichter van de Bond, onze geleerde ere-voorzitter Prof. Dr. P. de Keyser, de zestigjarige, die nog steeds blijk geeft van een buitengewone activiteit; onze ondervoorzitter E. H. Celis, die de eerste, niet-officiële conservator van het Folkloremuseum was en die ongelukkig wegens gezondheidsredenen in de laatste jaren niet meer regelmatig aan onze werkzaamheden kon deelnemen; onze sympathieke en dynamische sekretaris, dhr. L. Verlodt, de zeventigjarige, die niet wil horen spreken van « emeritaat », zo zeer verknocht is hij aan onze Bond, de hh. Prosper Luyckx, onze eerste penningmeester, en Jan De Raedt, verder nog dhr. Cl. Trefois, de bekende specialist in de studie van de hoevenbouw, de E. H. J. Vandenbroucke, ook een specialist, ditmaal op het gebied van het poppenspel, dhr. L. Lievevrouw-Coopman, onze Nestor, de knappe kenner van het Gentse volksleven en van de Gentse volkstaal, de hh. Bernard de Tracy, Haeck, de hoofdbibliothecaris van de Rijksuniversiteit te Gent Dr. Apers, de hh. De Moor, Dr. G. Thiry en H. Gijselincx.

Later kwamen zich daarbij voegen wat ik noemen zal de mannen van de tweede generatie : onze tweede ondervoorzitter, tevens voorzitter van de Museum-commissie, schepen Mr. J. Vermeulen, redacteur van Oostvlaamse Zanten, aan wie Gent zijn reuzenfamilie te danken heeft; de conservator van het Folkloremuseum, inrichter van talrijke folkloristische tentoonstellingen en leider van het Poppenspel der Folklore, dhr. adjunct-stadsarchivaris J. Boes, een duivel-doet-al, die eens te meer blijk heeft gegeven van zijn organisatorisch talent bij de inrichting van de huidige tentoonstelling van het vervoer. Veel dank zijn wij ook verschuldigd aan stadsarchivaris Dr. H. Nowé. Vermelden wij de laatst aangestelde bestuursleden, de derde generatie, de hh. Drs M. Daem, uit Wetteren; gemeentesekretaris en lid van de Nationale Commissie voor Folklore, dhr. J. Pieters, uit Serskamp; Dr E. Tieleman; en last not least de man van de cijfers, die met zoveel angstvalligheid onze steeds berooide kas beheert, onze jonge penningmeester L. Hoste. Aan allen onze hartelijkste dank voor hetgeen ze in de loop van zijn vijf en twintig-jarig bestaan voor de Bond gepresteerd hebben. Ik hoop dat die geest van be-

langloze toewijding, van verknochtheid, al onze leden zal blijven bezielen tot meerdere groei en bloei van de Bond, opdat hij nog lang moge bijdragen tot de vooruitgang der studie van het volksleven en van de volkscultuur.

Nadat dhr Verlodt, sekretaris, lezing had gegeven van de brieven van verontschuldigingen en van gelukwensen, verontschuldigde op zijn beurt de Voorzitter Prof. Dr. W. Roukens, directeur van het Rijksmuseum voor Volkskunde: Het Nederlands Openluchtmuseum te Arnhem, die wegens ziekte belet was zijn spreekbeurt te houden. Hij wenste Prof. Roukens een spoedig en volledig herstel.

Dr. J. Verbesselt, als ondervoorzitter van de Geschied- en Oudheidkundige Kring van Vlaams Brabant wenste uit naam van de zustervereniging veel heil toe aan de Bond bij gelegenheid van zijn zilveren jubileum en drukte de hoop uit dat beide organismen verder zouden blijven samenwerken. Daarop hield hij een zeer gedocumenteerde lezing over het Museum der Voertuigen van het Jubelpark te Brussel, waarvan hij conservator is.

De heer J. Boes sprak vervolgens met veel humor over de verzameling kinderrijtuigen van de Tentoonstelling van het Vervoer.

Na een dankwoord voor de sprekers van de Voorzitter, die tevens de leden aanzette de plechtige ontvangst door het Stadsbestuur op het stadhuis bij te wonen, werd deze geslaagde academische zitting te 12 u. gesloten.

Daar er nog wat tijd over was vóór deze plechtige ontvangst maakten de aanwezigen ervan gebruik, alvorens zich naar het stadhuis te begeven, om een bezoek te brengen aan het stijlvol herstelde hotel Van der Meersche, nu Moederhuis van de « Zusters der Kindsheid Jesu », op de hoek van de Zandberg en Nederpolder.

PLECHTIGE ONTVANGST OP HET STADHUIS.

Op het stadhuis werd de Bond ontvangen door de heer Burgemeester Claeys, de hh. Schepenen H. Verhaest, E. De Grootte en J. Vermeulen, de gemeenteraadsleden O. Van Hauwaert en A. De Cordier.

De heer Burgemeester sprak volgende rede uit :

MIJNHEER DE VOORZITTER, WAARDE COLLEGA'S, MEVROUWEN
MIJNE HEREN.

Nu de Oost-Vlaamse Folkloristen jubileren, past het dat deze sympathieke medeburgers ten stadhuize worden gefeliciteerd. Zij die zich omwille van de taak, welke zij zich stelden, zo inlaten met alles wat tot het openbaar of maatschappelijk leven behoort, mogen hier dan, door de Stadsmagistraat worden geprezen precies omdat zij, t.t.z. de folkloristen, van onze zo schone als historisch-rijke gouw, zo fijn « het weten van het volk » of « volkskunde » wisten op te zoeken en het voortreffelijk konden aanwenden. Het feit dat de stadsoverheid de arbeid van deze verdienstrijke burgers huldigt, be-



Academische Zitting op Zondag, 15 Juli 1951.

De aanwezigen, na de zitting, gekiekt op de trappen van de Universiteit,
Voldersstraat, Gent.

hoort onbetwistbaar ook tot *die* overleveringen welke de Folklore natuurlijk interesseren.

Welkom dan, Mevrouwen, Mijnheren! De omvangrijke resultaten, bewijs van de vruchtbaarheid van het werk, dat onafgebroken gedurende een kwart eeuw werd voortgezet, zijn oprecht verbazend belangwekkend.

Zekerlijk het domein Uwer investigaties is ruim; het omvat niet alleenlijk de zo pas vermelde overleveringen, doch ook het gebied der sprookjes, der liederen, der spreekwoorden, der bijgelovigheden, der zeden en gewoonten.

Uw zoeken en geduldig nagaan heeft een streng wetenschappelijk karakter; gij levert een aanzienlijke bijdrage tot de kennis der *ware* Geschiedenis; gij helpt in geen geringe mate de beroeps-historici. Veel reeds bracht U aan het licht. Uw medewerking is bepaald steeds zaakrijk, vermits U nooit iets zonder « *preuves à l'appui* » vooruitzet.

Het fameuze woord: « *Amicus Plato magis amica veritas* » belicht wonderwel het streven der folkloristen en menigmaal hebt U er voor gezorgd dat de Geschiedenis (met een hoofdletter G) voor velen Uwer vrienden en toehoorders niet meer zó esoterisch klinkt.

Met trots mag Gent wijzen op zijn Museum van Folklore, dat is Uw werk, Mevrouwen Mijne Heren.

Het is helemaal niet vermetel te verklaren dat het museum een allereerste rang bekleedt in de rij der Folklore-inrichtingen, welke tot op heden in Europa werden tot stand gebracht.

Het ensemble dat U in Uw T'huis, in de Lange Steenstraat, wist te verwezenlijken is stemmig; er heerst aldaar een zulkdanige heerlijke atmosfeer van oude winkeltjes en herbergen, van huiselijk gedoe en huiselijke arbeid, van familiaal wel en wee, van volkspret en volksbekommeringen dat elkeen, oud en jong, er onmiddellijk in de geest wordt teruggevoerd in het leven en denken van onze grootouders. De « goede oude tijd » krijgt er schier zijn « waarachtig » uitzicht. Dit succes verdient wel een eresaluut en een applaus.

Mevrouwen, Mijne Heren, honderden weetlustigen en belangstellenden hebben, gedurende de pas verlopen week, de keurige tentoonstelling gewijd aan het Vervoer, bezichtigd. Deze echt folkloristische expositie is alweer een uitspruitsel van Uw competente ijver. Het was bovendien een uitstekende gedachte deze verzameling te laten bewonderen in het imponerend klooster der Gentse Sint-Pietersabdij, welke nu, naar best vermogen, wordt hersteld.

Dit samenvallen krijgt in de toekomst misschien een nog grotere betekenis. Wij kennen immers de klachten van onze Gentse Folkloristen. Terwijl zij zich enerzijds verheugen over de gedurige en belangrijke aangroei van zoveel interessante zaken en voorwerpen, getuigen van ons volksleven en -gebruiken, en die zij aan de vergetelheid en de vernietiging weten te onttrekken, beklagen zij zich, en terecht, over de onmogelijkheid, dat alles op een ordentelijke en terzelfdertijd aangename en leerrijke wijze ten toon te stellen, in de gebouwen van de Vrouwebroersstraat, welke nu het Museum van Folklore huisvest.

Bij het herstellen van deze schone abdijgebouwen, heeft het College niet enkel tot doel de gebouwen te redden en in de mate van het mogelijke de vroegere schoonheid terug te schenken, maar ook ze nuttig te gebruiken.

Stemmen zijn dan ook in onzen Raad opgegaan, om te vragen dat, eens deze herstelling gedaan, de rijke verzamelingen, samengebracht in de Vrouwebroersstraat, naar de St.-Pietersabdij over te brengen, opdat zij aldus, geplaatst in een aangepast en geschiedkundig kader, nog meer de aandacht zouden opwekken, en voor onze eigen bevolking en vreemde toeristen een nieuwe bron van belangstelling en onderwijs zouden worden.

Wij kunnen U zeggen dat het College het met die vraag eens is.

MEVROUWEN EN MIJNE HEREN,

Door de merkwaardige tentoonstelling, welke wij daar konden bezichtigen, hebt gij op een passende en luisterrijke wijze de algemene aandacht gevestigd op de viering van het 25-jarig bestaan Uwer vereniging.

Graag zou ik dan ook al onze goede Oostvlaamse Folkloristen begroeten en gelukwensen; dit kan echter bezwaarlijk gebeuren. Ik vrees trouwens bij zulk een vernoemen toch nog een of ander naam te vergeten. Daarom begroet ik U allen in de personen van Uw Voorzitter, de Heer Van Es, promotor en medestichter van den Bond en de Heer Jos. Vermeulen, Schepen van de stad Gent, aan wier geschiedenis en grootheid hij gans zijn hart en geest heeft verpand.

Het Stadsbestuur is er gelukkig om, op heden, aan de sympathieke Bond der Oostvlaamse Folkloristen de medaille van Verdienste te kunnen overhandigen.

Deze onderscheiding moge een aanmoediging wezen voor de verdere harmonieuze ont-plooiing van het zo krachtig aangevangen werk.

De Oostvlaamse Zanten zullen weelderig bloeien, meer en meer; en het aantal der Oostvlaamse Folkloristen zal verhogen, Gent en Vlaanderen ten bate en ter ere.

Daarop reikte de heer Burgemeester de Medaille van Verdienste van de stad Gent uit aan onze voorzitter. Deze, diep ontroerd, dankte in volgende bewoordingen :

HEER BURGEMEESTER, HEREN SCHEPENEN,
HEREN GEMEENTERAADSLEDEN, DAMES EN HEREN,

Zoveel lof, Uw warme huldewoorden aan het adres van de Bond en voor mijzelf en het schenken van deze prachtige Stadsmedaille van Verdienste hebben alle aanwezige leden diep getroffen. We danken er U dan ook hartelijk voor en zijn er U diep erkentelijk om. Ik durf het zonder valse schaamte zeggen, dat de lof van de Bond verdiend is. Het gaat hier niet op eens te meer alles op te sommen wat de « Oostvlaamse Folkloristen » gedurende hun vijf en twintig-jarig bestaan gepresteerd hebben. Ik heb het immers reeds tweemaal gedaan : op de algemene vergadering van November j.l. en op de academische zitting van heden, wat mij tevens de gelegenheid bood de pioniers, de voorttrekkers van de Bond te herdenken en ook de bestuursleden te bedanken voor hun belangloze toewijding, hun onvermoeibare activiteit en hun gehechtheid aan de Bond.

Ik wil hier ook niet eens te meer het belang van de studie van de volkskunde of folklore doen uitkomen. Ik weet dat het Stadsbestuur van Gent steeds belangstelling heeft getoond voor de volkskultuur, die de voedingsbodern is van de hogere kultuur, want zonder haar kan de tweede niet gedijen. Beide zijn niet gescheiden door een ondoor-dringbare wand, want tussen beide grijpt steeds het verschijnsel plaats, dat men in de natuurkunde osmose noemt, beide ontlenen aan elkaar, in de volkskultuur vinden wij inderdaad veel overblijfsels, bezinksels der hogere kultuur en deze moet haar wortelen schieten in de vruchtbare aarde, die de volkskultuur is, op gevaar af te verwelken en te verkwijnen aan bloedarmoede. Wie beide wil scheiden doodt alle gemeenschappelijke kultuur en de gemeenschap zelf. Dat begrepen te hebben en daarom zijn steun verleend te hebben aan onze Bond, die de volkskultuur tot zijn studieobject heeft gemaakt, is steeds de grote verdienste van het Gentse Stadsbestuur geweest. Die steun was niet enkel moreel, maar bestond uit daden, was materieel. Zonder te spreken van een jaarlijkse geldelijke toelage, schonk het ons in 1927 in bruikleen het gewezen Oudheidkundig museum, de oude kerk der Geschoeide Karmelieten in de Lange Steenstraat, om er onze eerste tentoonstellingen in te richten, die hoofdzakelijk bedoeld waren om voorwerpen te verzamelen voor een bestendig museum. Het museum met zijn poppenspel scheen zo leefbaar, dat het Stadsbestuur in 1932 overging tot het stichten van dit bestendig museum, er een stadsinstelling van maakte en aldus het kunstpatrimonium der stad vergrootte. In 1949 werd door het Stadsbestuur de rijke verzameling voorwerpen met betrekking tot de likeurstokerij en de wijnhandel van de firma Van Thorenburg-Mestdag aangekocht. Zo werd het gevaar geweerd dat deze enige verzameling de stad zou ver-laten, ofwel zou verdeeld worden. Voor dit alles en nog meer blijken van belangstelling en steun, die ik hier niet alle noemen kan, danken wij U zeer, Heren van het Stads-bestuur, en zijn wij U diep erkentelijk.

Wat de lof aan mijn adres betreft, zeker heb ik getracht mijn plicht te vervullen jegens de wetenschap, die mij aan het hart ligt, jegens de Bond, die een weinig mijn kind is — en wat doet men niet al voor zijn kind ! — maar U weet het, Heer Burge-meester, nog beter dan ik, U die aan het hoofd staat van dit groot organisme, dat men de stad Gent noemt, als alles goed gaat, dan is de hoofdman uitstekend en komt hem alle eer toe, maar loopt iets mis, ja, dan is hij de schuld ! Gelukkig ken ik niet het gvaar der interpellatie. Bij ons gebeurt alles in vriendenkring, ja, we vormen een grote familie en helpen broederlijk elkander, zodat alles steeds op wieltjes loopt. De bloei van de Bond is dan ook te danken aan mijn medewerkers, aan mijn medebestuur-leden. Ze wezen allen nogmaals hartelijk bedankt voor hetgeen ze gedurende het 25-jarig bestaan van de Bond gepresteerd hebben.

Wij, folkloristen, houden de tradities in eer, het is trouwens onze plicht. En U weet het veel beter dan ik, Heer Burgemeester, dat wanneer een vereniging door het Stads-bestuur ontvangen wordt de dankbetuigingen steeds gevolgd worden door desiderata, door wenssen, de ene redelijker dan de andere. Ik had mij ook voorgenomen, getrouw aan deze traditie, hier een wens naar voren te brengen, een redelijke wel te verstaan.

Maar ik moet bekennen dat U hem min of meer zelf uitgelokt had. In Uw antwoord op de welkomstrede van onze ondervoorzitter en voorzitter van de Museumcommissie, dhr. schepen J. Vermeulen, Zaterdag vóór acht dagen, bij de opening van de Tentoonstelling van het Vervoer, hebt U gezegd, dat er kans bestond de ruime lokalen van de zo prachtig herstellde St.-Pietersabdij te bestemmen voor het onderbrengen van het Folklore-museum, daar het lokaal van de Lange Steenstraat veel te klein geworden is, om de rijke schat aan voorwerpen en verzamelingen op een behoorlijke wijze tentoon te stellen. In Uw welkomstrede van heden hebt U deze woorden bevestigd en de « kans » is « zekerheid » geworden, zodat ik mijn wens niet meer uitdrukken moet, maar integendeel U en het Stadsbestuur moet bedanken, omdat U een passend onderdak wilt verlenen aan al de materiële getuigen van de volkskultuur, zodat aldus de gelegenheid zal geboden worden een ruim en trouw beeld weer te geven van het Gentse en Oostvlaamse volksleven door de eeuwen heen.

Ik ben er van verzekerd dat U daarvoor de erkentelijkheid zult wegdragen van al degenen, die belang stellen in de kultuur en het leven van het volk in al hun uitingen. Zc zult U ook onze geliefde geboortestad begiftigen met het mooiste en grootste folklorium-museum van het land, een parel te meer aan de reeds zo rijke kroon aan kunstmonumenten en kunstinstanties van de stad van Leie en Schelde.

Nogmaals, Heren Burgemeester en Schepenen, Heren van het Stadsbestuur, hartelijk dank en aanvaardt de betuiging onzer diepe erkentelijkheid.

Die gulle ontvangst werd besloten met een heildronk en de ondertekening van het Gulden Boek.

HET FEESTMAAL.

Daarna begaven zich een dertigtal leden, onder wie een achttal dames, zich naar het Gasthof St.-Jorishof voor het feestmaal, waarbij nog het woord gevoerd werd door de Voorzitter, de erevoorzitter Prof. Dr. P. de Keyser, terwijl ondervoorzitter Mr. J. Vermeulen een gelegenheidsgedicht voorlas en Mej. Cafmeyer uit Brugge, alsook de hh. F. De Coster, Van Bragt en Noterman de aanwezigen vergastten op een folkloristisch liedje of een declamatiestuk.

Hier volgt nog het gelegenheidsgedicht van Ondervoorzitter Hr. Vermeulen, die vooral als voorzitter van de Museumcommissie het woord zegde te voeren :

Ai, mijn vrienden Folkloristen,
Die vandaag « verzilverd » zijt,
'k Groet u graag als onbetwiste
Kampers in den goeden strijd !

Tegen onbegrip en slenter
Hebt gij, op het goe moment,
Spijts het vitten en het krenten,
Uwen bond gesticht te Gent.

't Kon niet letten u noch deren
Dat men 't soms belachlijk vond
Dat zo vinnig g' in de were
Voor den « ouden rommel » stondt.

Ouden rommel ! Oude dingen
Uit de mode en uit 't gebruik,
Maar waaraan geheiligd hingen,
Als de vruchten aan een struik,

Zoveel schoon herinneringen,
Die voor wie te luistren weet,
Luid getuigen en gaan zingen
Al van 's levens lief en leed :

Van den dagelijksken kommer
Van den werkman en den boer,
Lijk van 't stoeien en 't gestommel
Van de kinders op den koer ;

Of van 't blijge belgerinkel,
Zo Godzalig ouderwets,
In den ouden spekkenwinkel
Met zijn geuren zoet en flets ;

Van het vieren van de feesten,
Van 't gerij ook langs de baan
Toen men meest nog paardebeesten
Zag er in de tremen staan ;

Van de kaars- en tinnegieters,
Van de kuipers van het vat,
Van de « boeien » van Sint Pieters
En de stokers van het nat;

Van de drukkers en de tappers,
Van de wevers, winkeliers,
Koperslagers, klompenkappers
Apothekers en pompiers;

Van de drinkers ook van 't bierken,
Van de schutters en hun gild,
Van het « Spelleken » van Pierken,
Ach, van alles wat ge wilt.

Toch vooral hebt steeds uw zorgen
G'aan het stielgerief besteed,
Dat de mensen moet van morgen
Zeggen hoe 't vandaag men deed.

Dingen' al door 't werk der handen
Diep gemerkt en gepolijst;
't Werkalaam van alle standen
Hebt g' eerbiedig opgeëist

Om ze bin' de brede muren
Van uw eigen berglokaal
Als een graanoogst in te schuren !
Voor uw volk een voorraadzaal

Wordt het eens van hoogste waarde,
Want eens zeker, zacht en zoel
Als een echte blommengaarde
Bloeit weer op die « ouwe boel » !

Als op al die kleine dingen,
Ach, hoe luttel nu geacht,
Zal er glanzend men zien schingen
D'adel van het voorgeslacht,

Dàn zal men u dankbaar wezen —
Ach, daarom is 't niet gedaan —
Om die resten saamgelezen
Uit ons daaglijks volksbestaan.

Wel, harop dan, folkloristen,
Laat 't « Versaamt » de roffel slaan;
Goed beginnen we reeds wisten,
Nu nog beter voortgedaan !

Die welgeslaagde viering eindigde met een gezamenlijk bezoek aan de Tentoonstelling van het Vervoer, die juist die dag gesloten werd.

DE REDACTIE.

Opening van een Museum voor Folklore en Geschiedenis te Zottegem.

Op Zondag 22 April 1951 werd, in de ruime bovenzalen van het stadhuis te Zottegem, een museum voor folklore en geschiedenis geopend. Te 15 u. had onder Voorzitterschap van Dr. De Vos Léon, een academische zitting plaats, waarop we naast Prof. dr. Foncke en dhr. Pieters, afg. van de Kon. Commissie voor Folklore, bemerkten : Dhr. A. Vanden Berge, volksvertegenwoordiger, Dr. Grijpdonck, hr. Van Es, hr. arrondissementscommissaris Van Beneden en verder de geestelijke en wereldlijke overheden, alsmede afgevaardigden van talrijke oudheidkundige, toeristische en culturele organisaties. Na een inleidend woord van de Voorzitter, waarin hij wees op de werkkraft van de Vereniging voor Vreemdelingenverkeer « de Zwalmboorden », nam de heer Coessens het woord, om te handelen over het ontstaan en de historiek van het museum, dat vroeger slechts een kortstondig leven gekend heeft, maar dat thans, dank zij de hulp van een paar jeugdige elementen uit de Culturele Kring, een blijvend karakter zal hebben. Hij dankte verder al degenen, die meegewerkt hebben

aan het tot-stand-komen van het museum, en vooral de heren van de beheerraad, het Gemeentebestuur en dan allen, die iets geschonken hadden voor het museum.

Ook de heer De Beer die hierna aan het woord kwam, werd niet vergeten, en hem werd als blijk van dank, een mooie, vergrote zegel van Zottegem, werk van dhr Campens, lid van de beheerraad, overhandigd. Dhr. De Beer, conservator van 't Sterckxhofs-museum, gaf enkele nuttige wenken over wat er dient verzameld en bewaard en wenste het nieuwe museum goed heil. Dan was het de beurt aan dhr. Licentiaat Arm. Schautteet, Voorzitter van de Culturele Kring, om te bewijzen dat folklore en geschiedenis wel samen passen, en tevens om de houding van de Culturele Kring tegenover het museum uiteen te zetten. Hij drukte de hoop uit, dat de samenwerking, zo intens als ze thans is, zou mogen blijven, en zei dat ook hier gebundelde krachten meer kunnen verwezenlijken dan nutteloze tweedracht. Dan sprak de Burgemeester, Hr. Drosbeque het slotwoord. Hij wees op het leerrijke van zo een museum en beloofde een flinke steun vanwege het veelbegrijpend gemeentebestuur.

Daarna bezocht men het nette en flink ingerichte museum, dat de bewondering van allen afdwong en velen verraste, door de talrijke interessante stukken, die er waren opgesteld.

Zanten.

SINT-PIETERSVUUR — 29 JUNI 1951.

Liederen genoteerd de dag nà het feest.

TE RESSEGEM :

Sinte Pieter heeft zijn pootje verbrand
van koleire, van koleire.....

Sinte Pieter heeft zijn pootje verbrand
van koleire in 't vier gestampt.....

TE MUNKZWALM :

Vivan Sinte Pieter,

Geef ons nog een liter.....

Geef ons nog een stoot.....

We zijn er nog niet van dood.

Zonder Sinte Pieter kunnen wij niet wezen

Zonder Sinte Pieter kunnen wij niet zijn.....

TE HILLEGEM :

Sinte Pieter rijdt in 't rond
Mee zijn kerre, mee zijn kerre,
Sinte Pieter rijdt mee stront (!)
Mee zijn kerre Hillegem rond.....

Zottegem, 1951.

R. VAN DER LINDEN.

AFTELRIJMPJE UIT DEINZE.

Ik en mijn nichtje, zwart gezichtje,
Hebt ge soms geen hemd voor mij ?
Neen, mijn nichtje zwart gezichtje,
'k Heb er zelf maar vijf voor mij,
Twee in de was, twee in de kas,
Een aan mijn lijf,
Dat maakt er vijf.

Deinze, 1950.

W. E. HEGMAN.

WANGEBED UIT VOSELARE.

Akte van Armoë.

Mijn Heer en mijn God,
'k En heb geen brood meer in mijn kot,
Ik had nog een stuiver in mijn hand,
Ik heb hem weggegeven zonder verstand :
Twee cens melk en ne cens suikerij;
's Anderendaags moest ik naar de melkerij
Rijen pletse-barvoets in mijn hemdenmouwen.
Had ik het geweten, ik had nooit moeten trouwen !

Opgetekend 1951.

ELVIRE FAMELAER-COENE.

In Memoriam.

Lodewijk Lievevrouw-Coopman overleden.

Op 9 October 1951 stierf op 89-jarige ouderdom ons trouw en actief medelid en medewerker L. Lievevrouw-Coopman, de grondige kenner van het Gentse volksleven en van de Gentse volkstaal. Dit is een onherstelbaar verlies niet enkel voor onze Bond, maar voor de Gentse folklore in 't algemeen. Hij heeft de volledige uitgave van zijn levenswerk : « *Gents Woordenboek* » niet mogen beleven.

Een paar weken vóór zijn overlijden schonk hij nog aan onze Bond 300 exemplaren van zijn laatste en degelijke brochure : « Een Teerlingspel in Gent ». Een omstandig in-memoriam zal verschijnen in het volgende nr. van ons tijdschrift.

Wij betuigen aan zijn diepbeproefde echtgenote en familieleden onze innigste deelneming in het zwaar verlies, dat hen treft. Hij ruste in vrede !

HET BESTUUR.

Dr. Edmond Tieleman.

Bij het ter perse brengen van dit nummer vernemen wij het overlijden op 3 October 1951, te Mariakerke-bij-Gent, van Dr. Edm. Tieleman, beheerder van onze Bond en gewezen sekretaris van de Vlaamse Filologencongressen. We betuigen aan Mevrouw Dr. E. Tieleman en aan haar kinderen onze innigste deelneming in het zwaar verlies dat hen treft. Een omstandig in-memoriam zal verschijnen in het volgend nummer.

HET BESTUUR.

Personalia.

Kornelis ter Laan tachtig jaar!

Op 8 Juli j.l. werd Kornelis ter Laan, de bekende Noordnederlandse folklorist, taalkundige, geschiedschrijver en politicus, tachtig jaar. Geboren op 8 Juli 1871 aan de Gruinediek onder Slochteren (Groningen), fungeerde hij als onderwijzer achtereenvolgens te Sappemeer, te Appingedam, te Dordrecht en te Arnhem; was van 1895 tot in 1898 schoolhoofd te Sluis en van 1898 tot 1901 directeur van het handelonderwijs te Delft. Tot lid der Tweede Kamer voor de Sociaal-Democratische Arbeiders Partij (S.D.A.P.) in 1901 verkozen, verliet hij het onderwijs en zetelde als kamerlid tot in 1937, jaar waarin hij 65 jaar was geworden. Achtereenvolgens werd hij tevens gemeenteraadslid te 's Gravenhage (1905-1914), burgemeester te Zaandam (1914-1937). Sedert 1930 is hij voorzitter van de *Algemene Vereniging « Grunnen »* (Groningen) en is ook redacteur van haar maandblad *« Dorp en Stad »*. In 1947 werd K. ter Laan verkozen tot voorzitter van het Nederlands Volkskunde-Genootschap.

Alhoewel hij vooral de taal, de geschiedenis, de overleveringen en de gebruiken van zijn geboortestreek, zijn geliefd Groningerland met rusteloze toewijding bestudeerd heeft, heeft hij uit alle streken van Nederland volkskundige documenten verzameld en er talrijke studiën, woordenboeken en essays aan gewijd. Wij vermelden uit zijn rijke bibliografie :

Nieuw Groninger Woordenboek (begonnen in 1902, afgewerkt in 1929); *Groninger Overleveringen I en II*, 1928 (2^e druk 1930); *Prophecy van Jaarfke*, 1931; *Olipodrigo, dat is 't Malle Kosterboek*, 1933; *Nederlandse Overleveringen I en II*, 1932; *Groningen vóór honderd jaar* (folklore), 1937; *Joodse Overleveringen*, 1937; *Beknopte Nederlandse Encyclopedie*, 1937 (4^e druk 1949); *Het Karakter van de Groningers*, 1938; *Woordenboek der Vaderlandse Geschiedenis*, 1939; *Wat de Torens vertellen*, 1940; *Nederlands Letterkundig Woordenboek*, 1941; *Aardrijkskundig Woordenboek van Nederland*, 1942 (2^e druk 1947); *Humor in Grunnegerlaand*, 1948; *Folklore van de Joden*, 1948; *Franzen en Kozakken*, 1949; *Groningen vóór één Eeuw* (geschiedenis, 1949); *De Boer in de Groninger Letteren*, 1949; *Folklore in de Overleveringen*, 1949; *Folkloristisch Woordenboek van Nederland en Vlaams België*, 1949; *Nederlandse Spreekwoorden, Spreuken en Zegswijzen*, 1950; *Hoezen van Grundiek, vertelsters oet Laankmanstieden*, 1951.

In samenwerking gaf hij o.a. ook uit : *Laandje bloumen, 'n bloumlezen uut Grunneger waark*, 1925 (met G. W. Spitzen en G. Stel) *Groninger volksverhalen*, 1930 (met Mevr. E. J. Huizinga Onnekens) *Twee berijmde vertellingen van Mr. Synco Reynders*, 1941 (met Prof. Mr. A. S. de Blécourt).

Voegen we daarbij talrijke bijdragen over de Groninger volkstaal, geschiedenis en folklore in allerhande tijdschriften, alsook vele politieke geschriften.

Dit alles getuigt van de buitengewone activiteit, de grote belesenheid en het taaienavorsingsvermogen van de onvermoeibare tachtigjarige K. ter Laan, die hij gans ten dienste heeft gesteld van zijn land, zijn volk en vooral van zijn kleinere heimat: het Groningerland, en daarom verdient hij ook de erkentelijkheid van al zijn volksgenoten. De Oostvlaamse Folkloristen wensden hem dan ook een lange, vredige en gelukkige levensavond, gewijd aan zijn geliefkoosde studiën: de folklore en de taalkunde.

F. V. ES.

Dr. Jan Lindemans-hulde.

Naar aanleiding van de viering van het 25-jarig bestaan van de zustervereniging, de « Geschied- en Oudheidkundige Kring van West-Brabant », sedert 1948 het « Geschied- en Oudheidkundig Genootschap van Vlaams-Brabant », en van het 40-jarig bestaan van het tijdschrift « Eigen Schoon », sedert 1926 « Eigen Schoon en De Brabander », werd op Zaterdag, 8 September 1951, in de « Residence Palace », te Brussel, Dr. Jan Lindemans, hun stichter en bezieler, gehuldigd.

Op de academische zitting voerden achtereenvolgens het woord: Prof. Dr. R. Foncke, voorzitter van het huldecomité, Dr. Van Bilsen, vertegenwoordiger van dhr. Minister van Openbaar Onderwijs, Dr. J. De Smet, burgemeester van Opwijk, waar de gevierde op 2 Juli 1888 geboren werd, dhr. G. Walschap, bestuurder van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde, Prof. Dr. Grootaers, afgevaardigde der Koninklijke Commissie voor Toponymie en Dialectologie, Prof. Dr. Em. Blancquaert, afgevaardigde van de Zuidnederlandse Maatschappij voor Taal- en Letterkunde, en Ing. Paul Lindemans, broeder van de gevierde, voorzitter van het « Geschied- en Oudheidkundig Genootschap van Vlaams-Brabant ».

Aan Dr. J. Lindemans werd een prachtexemplaar van het « Album Dr. J. Lindemans » aangeboden, met bijdragen van binnen- en buitenlandse vakgenoten en overzichten van het door hem gepresteerde werk van de hand van specialisten in de wetenschappen, die hij met voorliefde beoefend heeft, en ook met een omvangrijke bibliografie van meer dan 700 nrs. door Dr. R. Roemans. Mevrouw Dr. J. Lindemans werd tevens met bloemen bedacht.

Aan Dr. J. Lindemans, die sedert November 1919 bestuurder is van het Rijks Hoger Normaalinstituut voor Landbouwhuishoudkunde te Laken en sedert 1921 docent aan de Rijkslandbouwhogeschool te Gent, brengen wij hier uit naam van de Bond der Oostvlaamse Folkloristen een eresaluut voor het baanbrekend werk dat hij geleverd heeft, vooral op het gebied der toponymie, der anthroponymie en der familiekunde, maar ook op dat der locale geschiedenis, der dialectologie en der folklore van zijn geboortestreek: West-Brabant, dat zo nauw verwant is met onze provincie. Moge hij nog vele jaren zijn vruchtbare bedrijvigheid ten dienste stellen van de Vlaamse wetenschap en van zijn cultureel genootschap, met zijn zeer gewaardeerd tijdschrift « Eigen Schoon en De Brabander »!

DE REDACTIE.

Boekbespreking.

LIEVEVROUW-COOPMAN (Lod.). — *Een Teerlingspel in Gent. Ledeberg-Gent, Drukkerij Erasmus, 1951, 36blz.* Te bestellen op Secretariaat van de Bond der Oostvlaamse Folkloristen, 25 fr. (15 fr. voor de leden).

Na een kort overzicht van het teerlingspel te Gent — aldaar reeds vermeld in het begin der XIV^e eeuw — een opsomming van de talrijke benamingen der teerlingen, der stenen en blikken, der tritsen en kleine tritsen en een opgave van de speelwaarde ervan, na ook vastgesteld te hebben dat het teerlingspel — dit oude Gents volksspel bij uitnemendheid — in de laatste vijftig jaren afgevallen is, beschrijft S. op levendige, klare wijze hoe zo'n spel gebeurde circa 1880, toen het nog in volle bloei was, met vier spelers handelend te laten optreden. Dit geeft hem de gelegenheid tal van sappige, pittige, somwijlen zelfs zeer platte, maar toch karakteristieke Gentse volksuitdrukkingen, die bij dit spel gebruikt werden — sommige worden het nog — in de mond van zijn personages te leggen. Vele dezer uitdrukkingen heeft hij alzo voor de vergetelheid gered. Een werkje, dat de betreunde schrijver van het « Gents Woordenboek » eer aandoet.

F. V. ES.



DE VIER GEKROONDEN

Miniatuur van 1622 uit het Gentse Neringboek der Metsers, bewaard in het Stadsarchief te Gent (onder nr 177/2).